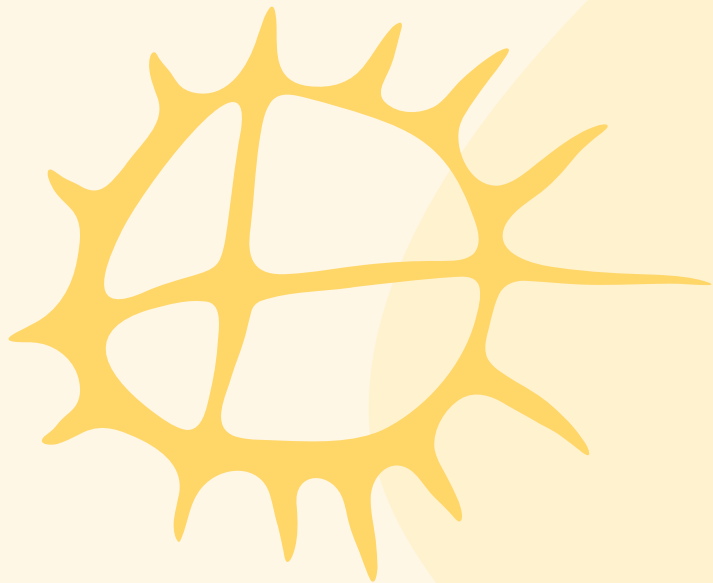

Strategi for å styrke det spesialpedagogiske arbeidet med samiske barn og elever

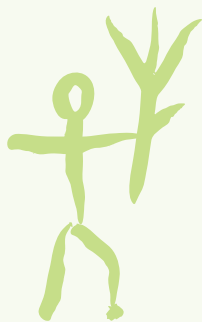

Statped har som formål å tilby likeverdige og landsdekkende samiske spesialpedagogiske tjenester.

Avdeling for samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) har et særskilt ansvar gjennom Statpeds tilbud til samiske barn og elever. SEAD gir et spesialpedagogisk tilbud til nordsamiske, lulesamiske og sørsamiske barn og elever.

Statpeds arbeid på det samiske området skjer gjennom en forståelse for samisk språk, fagkompetanse og kultur. Strategien gjelder i perioden 2026-2030, er førende for Statpeds samiskspråklige tjenester, og er skrevet med utgangspunkt i det vedtatte mandatet for SEAD. Strategien synliggjør hvordan Statped samarbeider med de ulike samiske og norske utdanningsaktører i Norge, og i sameenes tradisjonelle leveområde Sápmi. Ved å utvikle samiske spesialpedagogiske tjenester og læringsressurser som er tilpasset de unike behovene til samiske brukere, er målet å skape et inkluderende og kunnskapsbasert læringsmiljø for alle samiske barn og elever.

Rammer og ansvar

Statpeds samiskspråklige arbeid på individ- og systemnivå er organisert gjennom SEAD, og gir tjenester til samiske brukere innenfor Statpeds tjenesteytende fagområder. Grunnlaget for Statpeds samiske tjenester bygger på at Norge har et særskilt folkerettslig ansvar for å ivareta samenes rettigheter som et urfolk.

SEAD gir tjenester i hele opplæringsløpet, fra barnehage til voksenopplæring. Statped er underlagt Kunnskapsdepartementet, som gir føringer for arbeidet til SEAD gjennom årlige tildelingsbrev og andre styringsdokumenter. Statped sin direktoratsrolle medfører også at Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport sine pilarer for å styrke samisk språk og kultur gir viktige overordnet styringssignal for Statpeds tjenesteyting.

Statpeds tjenestetilbud har som mål at riktig kompetanse på individ- og systemnivå blir tilgjengelig for samiske barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. Dette målet skal nås ved å sikre at de samiske brukerne får et tilfredsstillende pedagogisk tilbud i tråd med kravene i barnehageloven og opplæringsloven.

SEAD jobber både med spesialiserte og mer generelle pedagogiske utfordringer. Dette fordi man ikke kan forvente at alle kommuner og fylkeskommuner har kompetanse på kartlegging og tilrettelegging på samisk innenfor mer generelle og høyfrekvente utfordringer. Dette er i tråd med føringene i St. Melding 6: Meld. St. 6 (2019–2020) – regjeringen.no.

Eksterne samarbeidspartnere

Som andre avdelinger i Statped, samarbeider SEAD tett med eksterne samarbeidspartnere som PPT og barnehage- og skoleeiere. Statped kan også, ved behov, gi råd til Kunnskapsdepartementet i saker på det samiske området.

Statped har også andre eksterne samiske samarbeidspartnere som er viktige i samisk kunnskapsutvikling.

I tråd med stortingsmeldingen er det særskilt viktig at Statped i arbeidet på det samiske området samarbeider med Samisk høgskole, og da særlig med Nasjonalt senter for samisk i opplæringen. Dette for å sikre et sterkt samisk fagmiljø, kunnskapsutvikling på området og en god sammenheng mellom det allmennpedagogiske og det spesialpedagogiske feltet. Samarbeidet styrkes ved at SEAD og Samisk høgskole, inkludert det Nasjonale senteret, har felles lokaler i Kautokeino. SEAD samarbeider også blant annet med statsforvaltere og SANKS (samisk nasjonal kompetansetjeneste).

Statped kan, i tråd med sitt kunnskapsområde, samhandle med nasjonale og regionale myndigheter i Sverige og Finland innenfor samenes tradisjonelle leveområde, Sápmi. Aktuelle samiske samarbeidsområder vil kunne være kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og erfaringsdeling.

På grunnlag av kommuner, fylkeskommuner og de statlige samiske skolers behov utvikler Statped også samiskspråklige spesialpedagogiske læringsressurser og kartleggingsmateriell rettet mot samiske barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging.

Utfordringsbilder

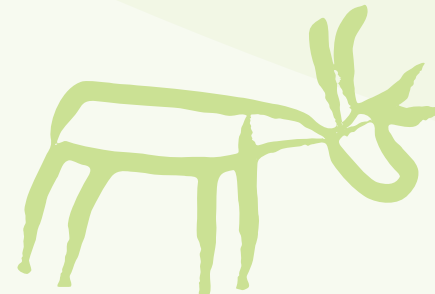
Rekruttere og beholde

Det er en kritisk mangel på kompetanse i samiske språk i hele Norge. Det er derfor svært utfordrende å rekruttere og beholde kvalifiserte samiske ansatte. Det er særlig prekær lærermangel i sørsamisk og lulesamisk. Det har over tid også vært utdannet for få samiskspråklige pedagoger til å dekke behovet i barnehage og skole. Frafall i samisk blant elever med opplæring i og på samisk er også høyt, noe som medfører at rekruttering vil være utfordrende på sikt.

Statped tilbyr samiske pedagogiske tjenester på et så spesialisert, men samtidig variert nivå, at det er et svært begrenset rekrutteringsgrunnlag for ansatte. At det er en stor overordnet mangel på samisk kompetanse medfører stor konkurranse om arbeidskraft fra andre institusjoner, noe som gjør det ekstra viktig å arbeide med både å rekruttere og beholde. Det er i tillegg relativt få personer som betjener det brede og kompetansekrevende mandatet, og det er derfor spesielt viktig å beholde ansatte med kritisk viktig kompetanse.

Mangel på samiskspråklige kartleggingsverktøy og læringsressurser

Det er stort behov for flere samiske kartleggingsverktøy og læringsressurser for å sikre at samiske barn og elever har lik tilgang og kvalitet på Statpeds tjenester. Utvikling av samiske ressurser handler ikke bare om oversetting, men også tilpasning til de samiske språkene og kulturelle perspektiver. Det medfører at utviklingen av disse ressursene må skje i samarbeid med ansatte med samisk fag-, språk- og kulturkompetanse. Utvikling av kartleggingsverktøy og læringsressurser bidrar til styrking og bevaring av de samiske språkene. SEAD har på bakgrunn av sin fagkompetanse, språk og kulturkompetanse ansvar i Statped for å utvikle kartleggingsverktøy og læringsressurser til de samiske målgruppene. Tverrdivisjonelt samarbeid er viktig for å sikre helhet og god koordinering i dette arbeidet.

Samarbeid i Sápmi

Samisk bosetting er spredt over Norge, Sverige, Finland og Russland. Det er betydelige forskjeller i utdanningspolitikken knyttet til samisk opplæring i disse landene, for eksempel er det ulike satsinger innenfor samiske kartleggingsverktøy og læringsressurser. Det er i tillegg store forskjeller i lovverket knyttet til samisk opplæring og det spesialpedagogiske feltet. I denne sammenhengen er det viktig å merke seg at i Sápmi er det kun Statped i regi av SEAD som har et ansvar for å utvikle spesialpedagogiske kartleggingsverktøy og læringsressurser for de tre samiske språkene.

Med utgangspunkt i disse rammevilkårene skal Statped arbeide for å etablere et nordisk samarbeid for blant annet å synliggjøre samiske spesialpedagogiske ressurser.

Samarbeid i et urfolksperspektiv

Det er parallelle utfordringer mellom ulike urfolk i eksempelvis New Zealand og Canada, noe som medfører at det også kan være sammenfallende organisatoriske løsninger. SEAD har derfor behov for å søke å samarbeide med andre urfolk for å dele og innhente kunnskap og erfaringer om spesialpedagogiske utfordringer i et urfolksperspektiv.

Statpeds overordnede mål for å styrke det spesialpedagogiske arbeidet med samiske barn og elever

Statpeds overordnede mål innen det samiske området er knyttet til innsatsområde 3 i Statped sin strategi for 2023-2027: «Statped skal styrke det spesialpedagogiske arbeidet med samiske barn og elever».

Innsatsområder

Statped skal gjennom innsatsområdene gi retning for hvordan SEAD skal prioritere og møte hovedutfordringene for å realisere hovedmålene.

Eksterne innsatsområder for Statpeds samiskspråklige arbeid

- * Samarbeide med universitets- og høyskolesektoren ved å identifisere og følge opp behov for innovasjon, forskning og utdanning.
- * Initiere samarbeid med andre nasjonale utdanningsmyndigheter i Sápmi. Statped har som mål å dele aktuelle samiske spesialpedagogiske ressurser i Sápmi.
- * Jobbe med å samle og dele erfaringer og kunnskap mellom forskjellige aktører som jobber med samiske barn og elever, inkludert PP-tjenester, barnehager, skoler og spesialpedagoger.
- * Samarbeide på tvers av sektorer for å tilby helhetlig støtte til samiske barn og familier med særskilte behov. Dette tverrsektorielle samarbeidet er nødvendig for å ivareta de komplekse behovene som samiske barn og elever kan ha, og for å sikre at alle relevante instanser involveres i oppfølgingen.
- * Samhandle med andre urfolk for å dele kunnskap knyttet til organisering, metodikk og erfaringsdeling knyttet til spesialpedagogiske utfordringer.

Interne innsatsområder for Statpeds samiskspråklige arbeid

- * Samarbeide på tvers i Statped for å fremme spesialpedagogisk kompetanse knyttet til samiske barn og elever. Særlig fokus er på arbeidet i fire etablerte arbeidslag, med deltakere fra hele Statped knyttet til Statpeds fagområder:
  - 1) SEAD og språk/tale,
  - 2) SEAD og hørsel,
  - 3) SEAD, syn, SLV, og EHS og
  - 4) SEAD og skolefravær.
- * Styrke tjenestetilbudet for samiske barn og elever innen områder knyttet til sosiale utfordringer.
- * Sikre god kvalitet og lik tilgang på tjenester for den samiske målgruppen, gjennom å integrere den samiske konteksten i Statpeds arbeid med kunnskapsbasert praksis.
- * Utvikle læringsressurser og kartleggingsmateriell på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk som er tilpasset spesialpedagogiske behov.
- * SEAD skal jobbe som en integrert del av Statpeds helhetlige tjenesteyting på samisk.
- * SEAD skal bidra til intern kompetanseutvikling i Statped om samiske forhold og kulturforståelse.

Statped yter tjenester for barn og elever med behov for omfattende tilrettelegging i barnehage og skole.

Dette gjør vi gjennom å bistå PPT med tjenester og kompetanseutvikling, gi opplæring i og på tegnspråk og ved å produsere læremidler og pedagogisk materiell.

Kontakt Statpeds spør oss-tjeneste

Vi drøfter og veileder om spesialpedagogiske utfordringer med et helhetlig og flerfaglig blikk.

